

Nr 9

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående enhetliga trafikförsäkringspremier och bensinpriser.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 364 av herr *Pålsson m. fl.* och II: 237 av herr *Larsson* i Norderön *m. fl.* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om prövning av möjligheterna att uppnå enhetliga trafikförsäkringspremier i Norrland och Svealand-Götalands landsortsområde samt över hela landet enhetliga bensinpriser i enlighet med motionens syfte.

I motionen framhålles, att riket är indelat i tre s. k. tariffområden med olika premietariffer för trafikförsäkring. Dessa områden är storstäderna, Norrland samt landet i övrigt. För en bil med tjänstevikt av högst 1 100 kg är trafikförsäkringen i Norrland 150—200 kronor dyrare per år än i Svealand-Götalands landsortsområde. De högre premierna i Norrland motiveras med att skadekostnaderna per försäkring där är högre. Även om statistiska undersökningar kan giva underlag för högre premiesättning i Norrland är det orimligt, att Norrland skall missgynnas. Vägarna är sämre och bensinpriset högre än i övriga delen av landet. Norrland kan glädja sig åt en ökad turistström, men det synes orimligt, att bilturisterna, som är ovana vid norrländska vägförhållanden och därför ökar trafikskaderiskerna, skall ha billigare försäkringspremier än norrlänningarna. Hela landet utom storstäderna bör därför sammanslås till ett område med enhetliga premier. Om denna väg icke visar sig framkomlig, bör man överväga sänkning av fordons- eller bensinskatten för de norrländska bilägarna, varvid även bör övervägas att genom sådan skattesänkning kompensera de högre bensinkostnaderna.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från försäkringsinspektionen, Svenska bilförsäkringsföreningen och Motormännens riksförbund.

Försäkringsinspektionen framhåller, att uppgiften i motionen om premieskillnaden mellan Norrland och övriga landet är felaktig. I storstadsområdet är premien genomsnittligt 30 kr. högre än i Norrland och i övriga landet omkring 50 kr. lägre än i Norrland.

Inspektionen anför beträffande tillvägagångsättet vid premiesättningen:

Enligt 282 § 2 mom. lagen om försäkringsrörelse åligger det styrelsen och verkställande direktören för ett försäkringsbolag att med hjälp av fortlöpande statistik eller annorledes övervaka att premiesättningen är skäligen avvägd med hänsyn till den risk, som försäkringen är avsedd att täcka,

nödiga omkostnader för försäkringen samt omständigheterna i övrigt. Denna bestämmelse gäller såväl trafikförsäkring som annan motorfordonsförsäkring.

I fråga om premiesättningen i trafikförsäkring innehåller lagen om trafikförsäkring å motorfordon samt koncessionsvillkoren vissa ytterligare bestämmelser. Sålunda skall enligt trafikförsäkringslagen premiesatserna anmälas till försäkringsinspektionen. Indelning i riskklasser skall anordnas i anslutning till formulär, som fastställs av inspektionen. Giver det sätt, varpå premierna bestämmas anledning till anmärkning, skall inspektionen göra anmälan därom till Kungl. Maj:t, som, där så prövas erforderligt, förelägger vederbörande anstalt att inom viss tid vidtaga åtgärder för rättelses vinnande eller återkallar tillståndet att driva trafikförsäkring. Enligt koncessionsvillkoren må premie för trafikförsäkring icke bestämmas till högre belopp än som på grund av tillgänglig erfarenhet kan med tillbörlig säkerhet anses svara mot den risk försäkringen är avsedd att täcka och mot skaderegleringskostnader med tillägg för andra nödiga omkostnader och skälig vinst. Omkostnadstillägget må ej beräknas högre än efter de grunder försäkringsinspektionen fastställer med ledning av vunnen erfarenhet om vad som vid tillbörlig sparsamhet kan anses vara erforderligt för försäkringsrörelse av ifrågavarande art. Av konkurrens betingade anskaffningskostnader må ej belasta trafikförsäkringen. Vinststillägget må ej sättas högre än 5 % av bruttopremien. Sedan åtskilliga år tillämpas ett vinststillägg å 3 %.

De nu gällande trafikförsäkringspremierna har fastställts i samråd med försäkringsinspektionen. De har baserats på statistisk erfarenhet. Som framgår av ovanstående förutsätter lagstiftningen premiegradering efter olikhet i risk. Hur långt man därvid skall gå är en avvägningsfråga, där man mot varandra har att väga önskemålet om enkelhet å ena sidan och de konstaterade riskskillnaderna å den andra. Vad särskilt gäller den geografiska indelningen innebar den senast verkställda premierevisionen en reduktion från tidigare 6 tariffområden till endast 3, nämligen storstadsområdet (S) omfattande Stockholm och Göteborg med närmast kringliggande städer och övriga kommuner samt Malmö stad, Norrland (N) samt landet i övrigt (Ö). Denna förenkling innebar en viss utjämning. Genomsnittserfarenheterna för vart och ett av de tre sålunda fastställda områdena utvisade emellertid inbördes så markanta olikheter att en premieutjämning mellan dem icke lämpligen syntes bära äga rum. Sålunda skulle en sådan utjämning knappast ha framstått som skälig gentemot försäkringstagarna i området Ö, där risken enligt den vunna erfarenheten visat sig lägst.

Premietarifferna i trafikförsäkring omprövas med vissa års mellanrum. Vid sådana omprövningar aktualiseras också indelningen i tariffområden. Skulle det till äventyrs vid framtida tariffrevisioner visa sig, att en utjämning av skaderesultatet ägt rum mellan Norrland och landet i övrigt, kommer man självfallet att draga konsekvenserna härav i tariffkonstruktionen.

Inspektionen erinrar vidare om det tillämpade bonussystemet, enligt vilket en motorfordonsägare efter vissa antal skadefria år erhåller procentuell nedsättning av premien. Efter sex skadefria år i följd erhålles bonus med

70 %. Premieskillnaden mellan Norrland och Svealand-Götaland blir då endast 15 kronor.

Enligt inspektionens mening bör "trafikförsäkringspremierna icke användas som något slags instrument för att tvinga motorfordonsägare i övriga landet att subventionera motorfordonsägare i Norrland".

Behovet av enkla regler är angeläget och detaljrättvisa är i praktiken omöjlig att uppnå. Ifall områdesindelningen skulle hävas, bör det ske efter hela linjen och alltså även för storstadsområdenas del. Dessa skulle otvivelaktigt vinna på en sådan ändring, medan vinsten för Norrland skulle bli tämligen ringa.

I fråga om annan motorfordonsförsäkring än obligatorisk trafikförsäkring ligger förhållandena delvis annorlunda till. Premierna är i detta fall endast underkastade efterhandskontroll av inspektionen men torde vara någorlunda väl statistiskt grundade. Denna försäkring är förhållandevis svårsäld. Köpmotståndet skulle öka i södra och mellersta Sverige, om premien skulle komma att tvångsvis inbegripa en subvention till norrlänningarna. Bolagens lust att sälja sådan försäkring i Norrland skulle ej påverkas gynnsamt, när norrlandspremierna ofta skulle bli förlustbringande.

Grundprinciperna för gällande lagstiftning förefaller inspektionen riktiga, varför motionen avstyrkes.

Bilförsäkringsföreningen anför, att riskpremien är en produkt av skadefrekvens och medelskada. För båda visas högre värden för Norrlands personbilar än för dem från Svealands- och Götalands landsbygd, vilket särskilt gäller medelskadan, som för Norrlands del är betydligt större än i övriga områden.

Bilturisterna torde icke nämnvärt försämra trafikskaderesultaten för Norrlands del, då de skador dessa turister vållar å egna eller andras fordon icke påverkar norrlandspremierna.

Den till grund för nu gällande lagstiftning liggande principen synes föreningen riktig.

Motormännens riksförbund anför i gemensamt yttrande med *Kungl. automobilklubben*:

Frågan om premiesättningen är av mycket komplicerad natur och har redan tidigare varit föremål för underhandlingar mellan oss och försäkringsbolagen. Då frågan emellertid närmast faller under Kungl. Försäkringsinspektionens tillsyn, synes någon riksdagsåtgärd för närvarande knappast vara påkallad.

Det alternativa förslaget om kompensation genom sänkning av fordons- eller bensinskatten synes oss mindre lämpligt. Trafikförsäkringspremien och skatten på fordon och bensin är principiellt två skilda saker, vilka uttagas för olika ändamål. En sammanblandning av dessa synes kunna leda till mindre önskvärda konsekvenser.

I och för sig anser vi en sänkning möjlig av skatten på fordon och driv-

medel, men en dylik sänkning bör komma samtliga bilägare tillgodo och icke endast en del och kan knappast upptagas till behandling i nu förevarande sammanhang.

Frågan om över hela landet enhetliga bensinpriser måste bedömas mot bakgrunden av gällande dyrortsgruppering. Vi anser att en prisutjämning bör ske via bensinpriset och inte via bensinskatten.

Både när det gäller trafikförsäkringspremierna och bensinpriset kommer en utjämning att medföra att vissa grupper bilägare får betala mer än vad de för närvarande gör, såvida inte utjämningen sker genom en sänkning utan motsvarande höjning på andra håll.

Det är uppenbart att bilismen i Norrland ställs inför stora problem till vilka speciell hänsyn måste tagas, men detta bör dock icke ske på bekostnad av bilismen i övriga delar av landet, utan man bör söka få till stånd lösningar, som lämnar största möjliga rättvisa.

Ett bifall till den i och för sig behjärtade motionen kan knappast lösa dessa komplicerade frågor.

Utskottet

Gällande lagstiftning angående trafikförsäkring förutsätter, att premierna graderas efter olika risk. Landet är f. n. indelat i tre tariffområden, nämligen de tre största städerna jämte de närmast kring Stockholm och Göteborg liggande kommunerna, Norrland samt landet i övrigt. Premietarifferna omprövas med vissa års mellanrum, därvid indelningen i tariffområden aktualiseras.

Utskottet finner det för sin del önskvärt med största möjliga enhetlighet och enkelhet vid bestämmandet av premierna för trafikförsäkring. Å andra sidan torde det vara riktigt, såsom nu sker, att premierna avväges med hänsyn till den risk försäkringen är avsedd att täcka. Utskottet förutsätter emellertid, att försäkringsinspektionen liksom hittills fortlöpande följer utvecklingen och att de möjligheter att införa mera enhetliga premier, som den kommande utvecklingen kan medföra, tillvaratages.

I annat sammanhang har utskottet tagit ställning till förslag om utjämning av transportkostnaderna i Norrland genom differentiering av drivmedelsskatterna eller andra åtgärder med samma syfte (utlåtande nr 4 till årets riksdag). Utskottet hänvisade däri till den pågående inventeringen av olösta norrlandsfrågor. Frågan om bensinpriset torde komma att behandlas vid denna inventering.

Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 364 och II: 237 må anses
besvarade genom vad utskottet ovan anförte.

Stockholm den 10 mars 1959

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Wolgast, Nyström*, Strandler, Johan Persson, Ståhle, Gustaf Henry Hansson*, Sörlin*, Jonasson, Lars Larsson, Hellebladh*, Uno Olofsson* och fru Segerstedt-Wiberg*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Engkvist*, Ekström i Björkvik, Björkänge, Jacobsson i Sala, Svensson i Krokstorp*, fru Jäderberg, Herrar Nelander*, Lundmark, fru Wallerius-Gunne, Carlsson i Huskvarna och Antonsson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.